

EURÓPAI FÜZETEK 33.

SZAKMAI ÖSSZEFOGLALÓ A MAGYAR CSATLAKOZÁSI
TÁRGYALÁSOK LEZÁRT FEJEZETEIBŐL

Dr. Bozzay Erika – Dr. Simon Balázs
Dr. Villányi József – Dr. Wallacher Lajos
Igazságügyi együttműködés
az Európai Unióban

Bel- és igazságügyi együttműködés

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati
Stratégiai Elemző Központ és a
Külügyminisztérium közös kiadványa

Európai Füzetek

A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ és a Külügyminisztérium közös kiadványa.

Felelős kiadó: Szeredi Péter

A szerkesztőbizottság elnöke: Palánkai Tibor

A szerkesztőbizottság tagjai: Bagó Eszter, Balázs Péter, Balogh András, Barabás Miklós, Bod Péter Ákos, Erdei Tamás, Hefter József, Horváth Gyula, Hörccsik Richárd, Inotai András, Kádár Béla, Kassai Róbert, Kazatsay Zoltán, Levendel Ádám, Lőrincz Lajos, Nyers Rezső, Orbán István, Somogyvári István, Szekeres Imre, Szent-Iványi István, Török Ádám, Vajda László, Vargha Ágnes

Főszerkesztő: Forgács Imre

Szerkesztő: Bulyovszky Csilla

Szerkesztőségi titkár: Horváthné Stramszky Márta

A szerkesztőség címe: MEH Európai Integrációs Iroda, 1055 Budapest, Kossuth tér 4.

Telefon: 441-3380

Fax: 441-3394

Lektor: Dr. Csuday Balázs

Kézirat lezárva: 2003. április 29.

Grafikai terv: Szutor Zsolt

Fényképek: Audiovisual Library European Commission; Népszabadság; Csorba Gábor

Portréfotó: Csorba Gábor

Nyomás és előkészítés: Visit Nyomda & Stúdió

ISSN: 1589-4509

Budapest, 2003.

Kedves Olvasó!

Az Európai Unió újszerű alapokra próbálja építeni az igazságszolgáltatás szerveinek országhatárokon átnyúló együttműködését.

A csatlakozási folyamat lényegi eleme, hogy Magyarország saját jogrendszerét összehangolja az uniós szabályrendszerrel, és fölkészüljön az unió központi szervezeteivel, illetve az egyes tagállamok hatóságaival való együttműködésre.

Attól a pillanattól kezdve, hogy hazánk belép az európai uniós országok közösségébe, minden magyar állampolgárra érvényes lesz a személyek szabad mozgását lehetővé tevő alapelv. Ennek nyomán idővel minden bizonnyal egyre több honfitársunk fog magától értetődően hosszabb-rövidebb ideig másik tagállamban lakni (tanulni, dolgozni). Élhet tehát majd mindazokkal az előnyökkel, amelyeket az unió nyújtani tud, ugyanakkor alkalmazkodnia kell annak szabályaihoz, illetve a lakóhelyéül szolgáló állam saját törvényeihez.

Az EU tagországai közötti igazságügyi együttműködés a közös bűnüldözés, az egy-

séges büntető és polgári igazságszolgáltatás céljait szolgálja, továbbá segítséget nyújt a jogkeresők számára is olyan információs adatbázisok felállításával, amelyek az unió és a tagországok törvényeinek megismerését és a szabályok közötti eligazodást segítik elő, és minden uniós polgár számára – a saját nyelvén is – hozzáférhetők.

I. Az igazságügyi együttműködés története

A polgári jogi ügyekben az igazságügyi együttműködés gyökerei messzebbre nyúlnak vissza, mint a büntetőügyekben: már az Európai Közösséget létrehozó szerződésben foglalkoztak vele. Az Európai Közösséget azért alakították meg, hogy egységes belső piacot hozzanak létre, ahol a személyek, az áruk, a tőke és a szolgáltatások belső határok nélkül, szabadon áramolhatnak. Ez azonban elképzelhetetlen a személyek jogérvényesítési lehetőségeinek, jogvédelmének *közösségi szintű garانتálása*, az egyik tagállamban hozott határozat másik tagállamban való elismerése, illetve végrehajtása nélkül. E felismerés tükröződött a *Római Szerződésben* is, amely a tagállamokat felhatalmazta nemzetközi szerződés megkötésére a bírósági határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtásuk egyszerűsítése érdekében.

A polgári és a büntetőügyekben az igazságügyi együttműködést csak az 1993. november 1-jén hatályba lépett *Maastrichti Szerződés* intézményesítette, amely az európai integráció különféle együttműködési területeit három pillérbe csoportosította. A bel- és igazságügyi együttműködés alkotja az Európai Unió *harmadik pillérét*. E pilléren belül kormányok működnek együtt: ez a

kooperáció lazább, mint az első pillér keretében megvalósuló, nemzetek feletti jellegű. A közösségi intézmények (Európai Bizottság, Bíróság, Parlament) korlátozottan vesznek benne részt.

A Maastrichti Szerződés elsősorban a nemzetközi együttműködés hagyományos eszközének, a *nemzetközi szerződéseknek* az igénybevételétette lehetővé e területen, de módot adott *közös álláspontok és együttes fellépések* elfogadására is. A nemzetközi szerződéseket az egyes tagállamoknak ratifikálniuk kell annak érdekében, hogy azok belső joguk részévé váljanak.

Az 1999. május 1-jén hatályba lépett *Amszterdami Szerződés* lényeges reformokat vezetett be ezeken a területeken, célul tűzve ki a szabadság, biztonság és jog övezetének megeremtését. A módosítások célja az együttműködés szorosabbra fűzése és hatékonyságának növelése volt. Ennek érdekében a bel- és igazságügyi együttműködés egyes területeit a harmadik pillérből a közösségi *első pillérbe emelte át*. Azóta az első pillérbe tartozik a polgári jogi ügyekben való igazságügyi együttműködés, illetve a csalással kapcsolatos kérdéskör. Az Amszterdami Szerződés a harmadik pillérben hagyta a bün-

tetőügyekben történő rendőri és igazságügyi együttműködést, illetőleg ebbe a két tárgykörbe integrálta a kábítószer elleni harcot.

Az Amszterdami Szerződés értelmében a hatálybalépéstől számított öt éven belül, 2004 májusáig meg kell valósulnia a polgári jogi együttműködés reformjának. A szerződéshez csatolt jegyzőkönyv értelmében a polgári jogi együttműködés keretében született közösségi jogszabályok nem kötik Nagy-Britanniát és Írországot (kivéve, ha az intézkedéssel érintett együttműködésben való részvételi szándékukat jelzik), valamint Dániát. Mindez azt jelenti, hogy a polgári jogi igazságügyi együttműködés területén született új jogszabályokban rögzített lehetőségekkel Dániában nem tudnak élni az állampolgárok, Angliában és Írországban pedig esetről esetre vizsgálni kell, hogy bejelentették-e az adott jogszabály alkalmazására vonatkozó szándékukat.

Az Amszterdami Szerződés a büntetőügyekben történő rendőri és igazságügyi együttműködés kérdését továbbra is a harmadik pillér keretében szabályozza, de ezen a területen is a *kooperáció elmélyítését* tűzte ki célul. Egyrészt az érintett területek körének kiszélesítésével (rasszizmus, xenofóbia, gyermekek elleni bűncselekmények, korrupció), másrészt az együttműködési formák, módszerek és eszközök számának bővítésé-

vel (jogharmonizáció, információcsere, kiadatás elősegítése, joghatósági konfliktusok megakadályozása stb.). Ennek megfelelően erősítette az Európai Tanács és az Európai Parlament szerepét.

Az Amszterdami Szerződés a harmadik pillér jogforrási rendszerét is megváltoztatta: *új döntési formaként* bevezette az úgynevezett *kerethatározatot* és *egyéb határozatot*. A Tanács kerethatározatokat hozhat a tagállamok jogának egymáshoz való közelítése céljával. Ezek kötelező erővel határozzák meg, hogy milyen eredményt kell elérni, de a nemzeti hatóságokra bizzák a forma és módszer megválasztását. Előrelépés, hogy az egyezmények a tagállamok felének csatlakozásakor is hatályba léphetnek az adott tagállamok vonatkozásában.

A bűnügyi együttműködés tágabb kört ölel fel a polgári jogi igazságügyi együttműködésnél, mivel nem pusztán a klasszikus igazságügyi együttműködésre (jogsegély, kiadatás stb. kérdéseire) terjed ki, hanem a büntető anyagi és eljárásjogra vonatkozó követelményeket is meghatároz, továbbá szorosan kapcsolódik a rendőri együttműködéshez is. A bűnügyi együttműködés keretében születnek olyan normák, amelyek a tagállamok számára követelményként fogalmazzák meg bizonyos cselekmények büntethetővé tételét, szankcionálását. Elsősorban a gazdasági, az úgynevezett „fehér galléros” bűnözés körében írnak elő ilyen követelményt, így például szigorúan büntetni rendelik a pénzmosást vagy a korrupciót, hiszen ezek azok a cselekmények, amelyek közvetlenül érintik a közös piac működését.

Az Amszterdami Szerződés nemcsak átalakította, hanem ki is bővítette a bel- és igazságügyi együttműködés területét, az Európai Unió keretébe integrálta az úgynevezett

schengeni joganyagot, amely ugyancsak tartalmaz az igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos rendelkezéseket.

Az Európai Tanács 1999 októberében Tampereben rendkívüli ülést tartott. A csúcstalálkozó alapvető célja a szabadság, biztonság és jog európai térségének létrehozására vonatkozó konkrét politikai irányelvek, a fő prioritások elfogadása volt. Az elfogadott elnökségi határozat megjelölte az európai térség létrehozása szempontjából alapvetőnek tartott *konkrét tennivalókat*. A határozat szerint sem az egyéneket, sem pedig a vállalatokat nem bántortalaníthatja el, illetve tarthatja vissza jogaik érvényesítésétől a tagállamok jogrendszerének és igazságszolgáltatási struktúrájának különbözősége vagy bonyolultsága.

Mindebből az következik, hogy az igazságügyi együttműködés területén mind rövid távon, mind hosszabb távon a közösségi jog, illetve a harmadik pillérbeli együttműködés intenzív fejlődésével kell számolni.

II. Magyarország felkészülése a csatlakozásra, változások a csatlakozás időpontjától

Magyarország felkészülési stratégiája szorosan igazodik az Európai Unión belüli igazságügyi együttműködés jellemzőihez. Az unió ezen a jogterületen a saját intézményrendszerén keresztül létrehozott jogforrások mellett számos olyan nemzetközi egyezményre is épít, amelyek más fórumok (például Európa Tanács, a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet, az ENSZ) keretei között jöttek létre. Ezért az unió elvárja, hogy Magyarország csatlakozzék mindazon egyezményekhez is, amelyeknek – noha nem az EU „saját” egyezményei –, minden jelenlegi tagállam részese.

Ez mindamelllett nem a jövőben teljesítendő feladat: Magyarország már számos, az unión belüli együttműködés alapját képező nemzetközi szerződésnek részese. Magyarország és az Európai Unió tagállamai között a polgári és büntetőügyekben való együttműködés jelenleg *két- és többoldalú egyezmények* alapján zajlik.

Az igazságügyi együttműködés ezen egyezmények alapján zökkenőmentesen folyik, polgári és büntetőügyekben egyaránt. A jogsegélykérelmeket a belső jogi előírások szerint teljesítik. A nemzetközi

szerződések által nem szabályozott kérdések rendezésére büntetőügyekben mindezekelőtt a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló *1996. évi XXXVIII. törvényt*, polgári ügyekben elsősorban a nemzetközi magánjogról szóló *1979. évi 13. törvényerejű rendeletet* alkalmazzák. A nemzetközi szerződések, illetve a belső jog alapján a jogsegélyforgalomban büntügyi jogsegélyügyekben az Igazságügyi Minisztérium és a Legfőbb Ügyészség, polgári ügyekben alapvetően az Igazságügyi Minisztérium működik közre, ami azt jelenti, hogy e szerveken keresztül érintkeznek egymással a megkereső, illetve a megkeresett állam hatóságai, ügyészségei, bíróságai.

Az Európai Unión belüli igazságügyi együttműködésbe való zökkenőmentes bekapcsolódás érdekében gondoskodni kellett – és a jogterület fejlődését követve a jövőben is folyamatosan gondoskodni kell – a jogalkotási feladatok elvégzéséről, a jogalkalmazók felkészítéséről, illetve az unión belüli igazságügyi együttműködés személyi és tárgyi feltételeinek megteremtéséről, különös tekintettel a tagállami igazságügyi hatóságokkal való közvetlen kapcsolattartásra.

Hangsúlyozandó, hogy az igazságügyi együttműködés a hatóságok, az ügyészségek, a bíróságok között folyik, vagyis az állampolgároknak az új, közösségi szabályokra nem kell külön felkészülniük. Az uniós együttműködési formák alkalmazása *kedvezően érinti*

majd a magyar állampolgárokat. Ha peres ügyekben szükségük lesz az Európai Unió tagországainak bevonására – például ha meg kell hallgatni egy tanút Olaszországban, vagy a magyar bíróság ítéletét kell végrehajtani Spanyolországban –, ez nem okoz majd különösebb gyakorlati nehézséget, illetve kevésbé akadályozza, hátráltatja az ügy megoldását, befejezését, mint ma (amikor az ítéletek végrehajtásáról a tagállamoknak csak elenyésző kisebbségével van nemzetközi szerződésünk, vagyis jelenleg hiába perli

eredményesen a magyar fél az itthoni bíróságon az EU-ban honos másik felet, a magyar bíróság ítéletét nem fogják végrehajtani).

A magyar hatóságoknak viszont fel kell készülniük arra, hogy részt fognak venni az uniós szervezetek munkájában, bekapcsolódnak a hálózatokba (*Európai Igazságügyi Hálózat, Eurojust*). Ki kell képezni a megfelelő – nyelveket tudó – szakembereket, illetve ki kell alakítani a hálózat kapcsolattartó pontjait. Szükség van – a szervezetek listáját, a jogszabályok szövegét, a gyakorlati tudnivalókat, a nemzetközi szerződéseket tartalmazó – adatbázisra, amelyből az Európai Igazságügyi Hálózatba áramlik a megfelelő információ, hogy bárki megtudhassa – nemcsak magyarul –, az adott területen milyen szabályokat alkalmaznak.

Az igazságügyi területen két fő kérdéskörre összpontosultak a tárgyalások. Az egyik az *igazságszolgáltatás helyzete*. Az Európai Unió hangsúlyozta, hogy a független, megbízható és hatékony igazságszolgáltatás létrehozása és működtetése kiemelkedő jelentőséggel bír, mivel minden tagállam minden bírósága egyúttal az unió bírósága is. A bíróságok ugyanolyan hatékonyan kötelesek érvényesíteni a közösségi jogot, mint a saját államuk jogát.

A hatékony igazságszolgáltatás mindekelőtt a közösségi jogot is magas szinten ismerő bírói kart, és a bírák munkáját segítő

bíróági tisztviselőket kíván meg. Törekedni kell a bíróági eljárások felgyorsítására, a folyamatban lévő ügyek számának csökkentésére, az eljárások indokolatlan elhúzódsának megakadályozására, végül az ítéletek gyors és eredményes végrehajtására. Alapvető kérdés a bírósághoz fordulás jogának biztosítása, ide értve, hogy az államnak megfelelő segítséget kell nyújtania a perindításhoz (access to justice).

Az igazságszolgáltatást érintő másik fontos kérdés az igazságügyi szervek közötti, a *határokon átnyúló igazságügyi együttműködés*.

Az ezzel kapcsolatos fejezetet a csatlakozási tárgyalások során már 2001 novemberében lezárták, méghozzá úgy, hogy Magyarország egyetlen szabály alkalmazása alól sem kért átmeneti mentességet. Ebből az is következik, hogy a csatlakozás időpontjától már alkalmaznunk kell a közösségi jogot. Ez nemcsak kötelezettség, hanem jog is, mivel ettől az időponttól megnyílik a lehetőség arra, hogy segítséget kérjünk a többi tagállam igazságügyi hatóságaitól, illetve a többi tagállamban is érvényesíthetők lesznek a magyar határozatok a közösségi jog által meghatározott

körben. Bizonyos jogforrásokat csak egy későbbi időponttól lehet alkalmazni: egyrészt a külön megkötendő nemzetközi szerződéseket (a csatlakozási szerződésben első lépésként azt vállaljuk, hogy részeseivé válunk e külön szerződéseknek, de ennek érdekében még le kell folytatni a csatlakozási eljárást, illetve egyes esetekben még meg kell várni ezeknek a szerződéseknek a hatálybalépését). Másfelől egyes kerethatározatok, rendeletek, irányelvek még annyira frissek, hogy csak csatlakozásunk utáni időpontban lépnek hatályba, illetve későbbi határidőt tűztek ki átültetésükre.

Végül itt kell megemlíteni azt is, hogy a csatlakozási szerződés e jogterületen úgynevezett *védzáradékot* fog tartalmazni, amely alapján az Európai Unió egyes együttműködési formák alkalmazását átmeneti időre felfüggesztheti, ha Magyarország a felkészülést nem megfelelően folytatja, vagy vállalt kötelezettségeit nem teljesíti. Ezért az EU továbbra is folyamatosan figyelemmel kíséri felkészülésünket. A magyar kormány célja, hogy a munkaprogramok és a vállalatok pontos végrehajtásával kizárja azt a lehetőséget, hogy e védzáradékot alkalmazhassák.

III. Igazságügyi együttműködés polgári jogi ügyekben

Az Európai Unió országai gazdasági szempontból egységes piacot alkotnak. A belső határok nélküli európai gazdasági övezetben a közösségi jog szavatolja a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgását. E gazdasági alapszabadságok érvényesüléséhez elengedhetetlen a közösségi jog alkalmazására, a kikényszerítésre hivatott fórumrendszer léte. Az EU célja, hogy a gazdasági szabadságok kiteljesítése érdekében *igazságügyi szempontból is egységes térség* jöjjön létre. Az uniónak azonban nincsenek saját – a tagállamok igazságszolgáltatási rendszerétől elkülönített – bíróságai. A közösségi jogból fakadó jogok és kötelezettségek érvényesítését a *tagállami bíróságok* végzik. Vagyis a közösségi jogot a nemzeti bíróságok tevékenysége teszi élővé, építi bele a társadalom életébe.

Hagyomány azonban, hogy az államok bíróságainak hatalma csak az államhatárig ér, vagyis a nemzeti bíróságok fennhatósága *területileg korlátozott*. Ez az elv az egységes gazdasági anyagi joggal rendelkező Európai Közösségben nyilvánvalóan nem tartható fenn: el kell érni, hogy a jognak érvényt szerző bíróságok döntéseit az unió egész területén elfogadják, és végre is hajtják.

Ezt a célt szolgálja az igazságügyi együttműködés rendszere, amely meghatározza a tagállamok bíróságai közötti munkamegosztást, valamint a különféle eljárásokban való együttműködést.

Az elérendő cél az, hogy az egyik tagállamban hozott bármely bírói döntést *automatikusan*, bármiféle fenntartás nélkül *ismerjék el és hajtás végre* az összes többi tagállamban. Ahogyan egy országon belül sem gördíthető semmilyen eljárási akadály egy helyi bíróság ítéletének végrehajtása útjába pusztán amiatt, hogy a végrehajtás helye különbözik az ítélethozatal helyétől, úgy az önmagát egységes igazságügyi térséggé fejleszteni kívánó unióban sem maradhatnak fenn ilyen akadályok.

Ezen ideális állapot eléréséig azonban még hosszú út vezet. Az unióban addig is az igazságügyi együttműködés különféle technikáit alkalmazzák, amelyek változó „mélységű” együttműködést kívánnak meg. Az államok meghatározhatják, hogy egyes ügyekben melyikük bíróságai rendelkeznek *joghatósággal*, ezáltal az ügyeket mellérendeltségi alapon elosztják egymás között, s az így hozott határozatokat elismerik és végrehajtják (jellemzően bizonyos kivételekkel, megtagadási

lehetőségekkel). Az eljáró állam hatóságának továbbá akkor is szüksége lehet a másik állam segítségére, ha egyébként az ügyben maga jár el, de egyes eljárási cselekményeket külföldön kell fogatosítani. Ez megvalósulhat *jogsegélykérelmek* útján (amikor az eljárási cselekményt a kérelmezett állam hatósága bonyolítja le), vagy – intenzívebb együttműködési rendszerben – a közbenső eljárási cselekményeket elrendelő határozatok automatikus végrehajtása útján; valamint oly módon, hogy a másik állam hatóságát *cselekvési jogkörrel* ruházzák fel az adott állam területén is. Végezetül az együttműködés sajátos formájaként az államok egyes ügyekre nézve *önálló szervezetet* hoznak létre, és ez a nemzetközi egység jár el saját hatóságai helyett. Lehetséges az is, hogy ennek a közös egységnek a feladata csak a tagállami hatóságok közötti koordináció és az együttműködés megkönnyítése. Az EU keretében folytatott igazságügyi együttműködésben mindegyik modellt használják.

Hangsúlyozandó, hogy az együttműködés alapja mindig a másik állam intézményeinek működésébe vetett bizalom, amelyet objektíve megalapozhat a perekre vonatkozó eljárási normák, illetve a bíróságokra irányadó szervezeti szabályok hasonlósága, harmonizáltsága.

Az Európai Unió jogában a polgári igazságügyi együttműködés területén a szabályo-

zási eszközök közül a *közösségi rendeletek* alkalmazása jellemző. Közvetlen jogharmozásra ezért alapvetően nincs szükség, hanem az adott jogforrások alkalmazhatóságához szükséges kiegészítő jogalkotáshoz kerül többnyire sor.

1. A joghatóság, az ítéletek elismerése és végrehajtása

A *Tanács 44/2001 EK rendelete* a joghatóságról, valamint polgári és kereskedelmi ügyekben az ítéletek elismeréséről és végrehajtásáról szól. E jogforrás célja az ítéletek „szabad mozgásának” biztosítása. A rendelet – amely csak polgári és kereskedelmi ügyekben alkalmazható – először meghatározza a tagállamok bíróságainak joghatóságát,

vagyis azt, hogy a felperesnek a különféle típusú ügyekben melyik tagállam bíróságánál kell megindítania a pert. A joghatósági szabályrendszer *munkamegosztást* alakít ki a tagállamok (bíróságai) között, megakadályozva az összeütközést, azaz hogy egy ügyben több bíróság is megpróbáljon eljárni (vagy éppen egy se akarja lefolytatni a pert).

A joghatósági „okok” (vagyis azon körülmények, amelyek fennállása esetén az adott bíróság eljárhat az ügyben) rendszerét a rendelet a nemzetközi polgári eljárásjogban kialakult elvek mentén határozza meg. A *főszabály* az, hogy a felperesnek az *alperes lakóhelye szerinti bíróság* előtt kell megindítania a pert. Egyes ügytípusokban azonban választása szerint más bírósághoz is fordulhat (például szerződéses jogvitákban a teljesítés helye szerinti, kártérítési követelés esetében a kár bekövetkeztének vagy a kár okozásának helye szerinti bíróságnak is van joghatósága). Speciális szabályok irányadók a biztosítási ügyekben. A munkaszerződéssel és a fogyasztói szerződéssel kapcsolatos perekben a munkavállalót és a fogyasztót védik a joghatósági szabályok: főszabály szerint a munkavállaló és a fogyasztó is csak a lakóhelye szerinti bíróság előtt perelhető, ugyanakkor mindkettőjük számára több lehetőség is van a másik fél – a munkaadó, illetve a kereskedő – perlése helyét illetően.

Egyes ügytípusokban csak egyetlen tagállam bírósági járhatnak el, joghatóságuk így kizárólagos (például ingatlanok, társaságok, egyes szellemi tulajdonjogok hatósági/bírósági bejegyzésével kapcsolatos perek).

A felek maguk is meghatározhatják, hogy jogvitájukban melyik bíróság járjon el.

A joghatósági szabályok kialakítását követően a rendelet azt határozza meg, hogy mi a teendő abban az esetben, ha a joghatósági szabályok alapján kiválasztott bíróság a pert lefolytatván meghozta ítéletét, de azt egy másik tagállamban kellene elismerni vagy végrehajtani. Az ilyen ítéleteket a többi tagállamban *automatikusan*, bármiféle külön eljárás nélkül *el kell ismerni*. Az elismerés csak kivételesen, speciális eljárás lefolytatásának eredményeképpen tagadható meg, a következő okokból: az ítélet az elismerő állam közrendjét – vagyis jogrendjét – legalapvetőbb normáit – sérti, vagy az alperesnek nem volt lehetősége védekezni a perben – tehát az eljárás vele szemben nem volt tisztességes –, vagy ha a tárgybeli ügyet korábbi jogerős ítélet már eldöntötte. Fontos kiemelni, hogy az elismerendő ítélet érdemi helyessége sohasem vizsgálható felül.

Bizonyos esetekben az elismerés önmagában elegendő (ha a felperes megállapítási pert indított, és csupán arra van szüksége, hogy például a tulajdonosi minőségét kimondó ítéletet elismerjék bizonyos jogviszony-

ban). Többnyire azonban a felperes az ítélet végrehajtását is szorgalmazza (például a számára megítélt pénzüsszeget szeretné az adóson behajtatni). Ebben az esetben külön *kérelmet* kell előterjesztenie a kért végrehajtás helye szerinti tagállam kijelölt bíróságánál. A kérelem alapján – ha megfelel a formai követelményeknek – megtörténik a végrehajthatóvá nyilvánítás. E döntés ellen kétfokú jogorvoslat áll az adós rendelkezésére, de a határozat csak azon okokra való hivatkozással támadható meg, amelyek az elismerés megtagadását is megalapozhatják (lásd előbb).

A vázolt rendben nemcsak a polgári vagy a kereskedelmi ügyekben hozott bírói ítéletek elismerésére és végrehajtására van lehetőség, hanem más, polgári vagy kereskedelmi tárgyú végrehajtható okiratok is a rendelet hatálya alá esnek.

A rendeletet csatlakozásunk időpontjától kell alkalmaznunk. Főszabály szerint a *csatlakozás után indult ügyekre* alkalmazandó. Kivételként lehetőség van a korábban indult eljárásban a csatlakozás után hozott ítélet elismerésére is, ha az eljáró bíróság a joghatóságát a rendelet II. fejezetében meghatározott joghatósági szabályokkal azonos joghatósági szabályra alapította. E szabály alkalmazására elvileg lehetőség nyílik majd, mivel erre vonatkozó rendelkezéseink – különösen egy 2001-es módosítás óta – nagyjában hasonlítanak a rendelet joghatósági szabályaira.

2. Joghatóság házassági és szülői felügyeletet érintő ügyekben

A *Tanács 1347/2000 EK rendelete* – a házassági ügyekben és a házastársaknak a közös gyermekek feletti szülői felügyeletével kapcsolatos ügyekben irányadó joghatóságról, valamint az ilyen ügyekben keletkezett határozatok elismeréséről és végrehajtásáról – szabályozza a házasság felbontására, a

házasfelek különválására, a házasság érvénytelenítésére irányuló, illetve az előbbi perekkel összekapcsolt, a közös gyermek feletti szülői felügyelettel kapcsolatos eljárásokban a joghatóságot, továbbá a határozatok elismerésének és végrehajtásának rendjét. Az alkalmazott modell alapvetően megegyezik a 44/2001 EK rendeletben foglaltakkal.

Főszabály szerint a házasság felbontására azon tagállam bíróságának van joghatósága, ahol a házastársak *közös lakóhelye* van, vagy utolsó közös lakóhelyük volt, vagy ahol az *alperes* lakik, *közös kérelem* esetén pedig ahol *bármelyikük* lakik. A közös gyermek feletti szülői felügyelettel kapcsolatos perre a

bontóper (különválásra, érvénytelenítésre irányuló per) bíróságának akkor van joghatósága, ha a gyermek is e tagállamban lakik, vagy más tagállamban lakik ugyan, de legalább a szülők egyikének felügyeleti joga van a gyermek felett, a szülők a joghatóságot elfogadják, és az a gyermek érdekeinek megfelel.

Az elismerés és a végrehajtás rendje, valamint a megtagadási okok összességében hasonlóak a 44/2001 EK rendeletben foglaltakhoz (különbség például, hogy az alperes a végrehajthatóvá nyilvánítás során már első fokon is vitathatja a jogszerűséget, nemcsak fellebbezéssel, továbbá a megtagadási okok köre valamivel tágabb).

A rendeletet *csatlakozásunk időpontjától* kell alkalmaznunk. (A kivétel hasonló a 44/2001 EK rendeletnél ismertetettekhez.)

A szülői felügyelettel kapcsolatos pereket illetően a közösségi jog továbbfejlesztése várható, erről a Bizottság már 2001-ben javaslatot készített.

3. A fizetéseképtelenségi eljárásokra vonatkozó szabályozás

A Tanács 1346/2000 EK rendeletének célja a fizetéseképtelenségi eljárások határokön átnyúló hatásainak szabályozása. Alapvetően itt is bírói határozatok külföldi elismeréséről van szó, de a fizetéseképtelenségi eljárások komplexitása, a hozzájuk tartozó speciális anyagi és eljárási normák sokasága önálló közösségi jogszabály megalakítását indokolta.

A rendelet lehetőséget ad arra, hogy az egyik tagállamban megindított fizetéseképtelenségi eljárás – például a magyar jog szerinti felszámolási eljárás – hatálya kiterjedjen a többi tagállamra is, vagyis a felszámoló *bevonhassa* a felszámolási vagyona *a más tagállamban lévő vagyontárgyakat* is, s jogosítványait gyakorolhassa mindazon tagállamokban, ahol az adott cég külföldi érdekeltségeinek felszámolása érdekében szükséges. Ugyanakkor a rendelet megadja a szükséges garanciákat is

a különféle tagállambeli hitelezők érdekeinek azonos szintű védelme érdekében.

A fő fizetéseképtelenségi eljárás mellett a vagyontárgyak fekvési helye szerint *másodlagos eljárások* indíthatók, vagyis a teljes egysegítést, egyetlen fizetéseképtelenségi eljárás joghatásainak univerzális elismerését a rendelet nem biztosítja.

A rendelet részletes és bonyolult szabályokat ad a fizetéseképtelenséghez kapcsolódó eljárási és anyagi jogi kérdésekben (például folyamatban lévő perek sorsa, beszámítás, tulajdonjog fenntartása, dologi biztosítékok, alkalmazandó jog, hitelezők tájékoztatása, hitelezői igények benyújtása).

A rendeletet a *csatlakozásunk után megindított fizetéseképtelenségi eljárásokban* kell alkalmazni. Ezt követően mind a hazai cégek felszámolóinak, mind a külföldi (EU-tagállambeli) vállalkozások magyarországi hitelezőinek számolniuk kell a rendelet adta lehetőségekkel és kötelezettségekkel.

4. A polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett iratok kézbesítéséről

A *Tanács 1348/2000 EK rendeletének* – a tagállamokban a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok kézbesítéséről – célja, hogy a tagállamok közötti forgalomban felgyorsítsa

a bírósági és bíróságon kívüli iratok továbbítását. A rendelet lehetőséget nyújt a *modern technikai megoldások* – fax, e-mail – igénybevételére is, továbbá módot ad a közvetlen *postai úton* való kézbesítésre. (Dániára a rendelet hatálya nem terjed ki.)

Minden tagállamnak ki kell jelölnie a kézbesítés iránti kérelem küldésére és fogadására *illetékes hatóságait*. Magyarország – tekintettel arra, hogy az EU-csatlakozás rendkívül sok új uniós jogszabály elsajátítását és alkalmazását kívánja meg a bíróságoktól, és mindez jelentős többletterhet jelent – az *Igazságügyi Minisztériumra* bízta a jogsegélyfoglalommal járó feladatokat.

5. A tagállamok bíróságai közötti együttműködés

A *Tanács 1206/2001 EK rendelete* – a tagállamok bíróságai közötti együttműködésről a bizonyítás-felvétel területén a polgári és kereskedelmi ügyekben – a határokon átlépő peres ügyek tekintetében kívánja megkönnyíteni a *bizonyítékok felvételét* valamely más tagállam területén. (Dániára a rendelet hatálya nem terjed ki.)

A bíróságok közötti közvetlen kapcsolatra helyezi a súlyt, vagyis a megkereső bíróságok közvetlenül juttathatják el bizonyítás-felvételre irányuló kérelmüket a másik tagállamnak a bizonyítás felvételére hatás-

körrel és illetékességgel rendelkező bíróságához. A *közvetlen kapcsolattartás* érdekében minden tagállamnak össze kell állítania azon bíróságok listáját (illetékességi területük megjelölésével), amelyek a bizonyítás-felvételre jogosultak. Magyarország esetében a megyei bíróság székhelyén működő *helyi bíróságok* (Budapesten a Budai Központi Kerületi Bíróság) hatáskörébe fog tartozni a rendelet alapján előterjesztett, bizonyítás-felvételre irányuló kérelmek teljesítése. Az Európai Bizottság pedig – a tagállamok által eljuttatott információk alapján – összeállított egy kézikönyvet a tagállamoknak a bizonyítás-felvétel iránti kérelem intézésére illetékes bíróságairól. A rendelet tehát a közvetlen kapcsolattartás által kívánja megfelgyorsítani a bizonyítás-felvétel területén a jogsegélyügyek intézését. A rendeletet csatlakozásunktól kell alkalmazni.

6. Európai Igazságügyi Hálózat

A *Tanács 2001/470 EK határozata* a polgári és kereskedelmi ügyekkel kapcsolatos Európai Igazságügyi Hálózat létrehozásáról rendelkezik. Az Európai Unió belüli egységes jogi térség kialakításában, a szabadság, biztonságosság és jog övezetének fokozatos megteremtésében kiemelkedő szerepet tölt be a hálózat, amely 2002. december 4-én

tartotta alakuló ülését. Az ülésen a tagjelölt Magyarország képviselője is részt vett. A hálózat létrehozásának célja a tagállamok igazságügyi hatóságai közötti együttműködés megkönnyítése, egyszerűsítése és felgyorsítása. További cél, hogy azok a személyek, akik határon átnyúló jogvitákban vesznek részt, hatékony segítséget kapjanak a bírósághoz fordulásban.

A hálózat tevékenysége a *polgári és a kereskedelmi ügyekre* terjed ki. A hálózat csak információt szolgáltat, illetve a kapcsolatfelvételt segíti elő, a tényleges jogsegély nyújtását lehetővé tevő jogi eszközöket nem pótolja.

A hálózatot a tagállamok által kijelölt *kapcsolattartó pontok* alkotják.

A határozat *két információs rendszer* kialakítását irányozta elő. Egyrészt az Európai Bizottság köteles létrehozni egy limitált, csak a *hálózat tagjai számára* elérhető információs rendszert, amelynek segítségével a kapcsolattartó pontok egymással érintkezhetnek. Másrészt az Európai Bizottság létrehoz egy információs adatbázist a *lakosság számára*, amelyhez az interneten minden európai polgár közvetlenül és saját anyanyelvén hozzáférhet (egyben ez lesz az Európai Igazságügyi Hálózat világhálós honlapja). Ez az adatbázis az igazságügyi együttműködésre vonatkozó közösségi jogszabályokat, az ezeket implementáló nemzeti jogszabályo-

kat, a hatályos nemzetközi egyezményeket, az Európai Bíróság releváns ítéleteit, valamint a tagállamok igazságügyi és eljárás rendszerére vonatkozó adatokat tartalmazza.

Ezenkívül e rendszer tartalmazni fog olyan – a tagállamok által elkészítendő és folyamatosan frissítendő, ugyancsak az inter-

neten elérhető – gyakorlatias, érthetően megfogalmazott információs lapokat, amelyek főként a bírósághoz fordulás kérdésével foglalkoznak. Információt nyújtanak az eljárások megindításának módjáról, a perléshez nyújtott állami segítségről (*legal aid*). E lapok főként az adott tagállam jogrendjének és igazságügyi rendszerének alapelveit, a bírósághoz fordulást, a bírósági eljárásokat írja le, továbbá a perköltség-kedvezmények szabályait, a tagállami kézbesítési előírás-

kat, a határozatok végrehajtásának szabályait mutatja be, valamint ismerteti a bíróságon kívüli vitarendezési eszközöket, a jogi képviseleti szakma szervezetére és működésére vonatkozó szabályokat.

A hálózat keretében működtetett adatbázis segítségével a jogkereső polgárok praktikus információkat szerezhetnek a hazai és más tagállambeli perlési, igényérvényesítési lehetőségekről. Így például segítséget nyújthat annak a bíróságnak a kiválasztásában, amely az adott ügyre az érintett tagállam

joga szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik, vagy amelynél kérelmezni lehet valamely más tagállamban meghozott határozat végrehajtását. (A hálózat munkájában Dánia nem vesz részt.)

7. A nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtási határozatról szóló rendelettervezet

A rendelettervezet célja egyes határozatok „szabad mozgásának” biztosítása. A tervezet lehetőséget nyújt arra, hogy a bíróság a nem vitatott pénzkövetelésekről – a hitelező kérelmére, jogerős ítélet alapján – *európai végrehajtási határozatot* (EVH) bocsásson ki (formanyomtatvány kitöltésével). Az EVH-t a többi tagállamban külön eljárás nélkül el kell ismerni, és végre kell hajtani. Természetesen automatikus végrehajtásra csak akkor van mód, ha az adós annak ellenére nem vitatta a követelést, hogy arról megfelelően tájékoztatták, és a lefolytatott bírósági eljárásban alapvető eljárási jogai biztosítva voltak.

IV. Igazságügyi együttműködés büntetőügyekben

A büntetőügyekben folytatott együttműködésnek kiemelt jelentősége van az Európai Unióban. A nyitott határok a határokon átnyúló bűnözés számára is kedvező környezetet teremtenek, így a tagállamoknak egyre szorosabban össze kell hangolniuk a nemzetközivé váló bűnözés elleni küzdelmet, továbbá a hatóságaik közötti kooperáció új módszereit kialakítva hatékonyabbá, rugalmasabbá kell tenniük a bűnelkövetőkkel szembeni fellépést. A hatékonyságot növeli például, ha az egyik tagállamban már elért eredményt – például egy bűncselekménnyel vagy egy bűnelkövetővel kapcsolatos információt – a másik tagállam hatóságai is hasznosítani tudják. Ugyancsak javítja a bűnüldözés hatékonyságát, ha az egyik tagállamban a bűnüldözés körében hozott határozatot a másik tagállamban is el kell ismerni, és végre kell hajtani.

Az együttműködés elsősorban a *szervezett bűnözés ellen* irányul. Kiemelt célpontja a terrorizmus, a kábítószer-, fegyver- és emberkereskedelem, a korrupció és a pénzügyi visszaélések, valamint a pénzmosás.

Az együttműködés jogi kereteit az EU különféle közösségi jogforrásokban fekteti le. Alapvető jelentősége van a *kerethatároza-*

toknak, illetve a *nemzetközi szerződéseknek*. Ez utóbbiak jellemzően úgynevezett zárt egyezmények, azaz csak az unió tagállamai csatlakozhatnak hozzájuk. Egy-egy ilyen egyezmény általában mindaddig nem lép hatályba, amíg a tagállamok legalább fele nem csatlakozott hozzá. Természetesen ebben az esetben is csak azok között a tagállamok között kell alkalmazni az egyezményt, amelyek csatlakoztak hozzá.

1. A határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása

Az Európai Unióban érzékelhető egyfajta törekvés, hogy a tagállamok kölcsönösen elismerjék és végrehajtsák a más tagállamokban büntetőügyekben hozott határozatokat. Ez azonban még csupán *távlati cél*. A Tanács 2001. január 15-én intézkedési programot dolgozott ki a büntetőügyekben hozott döntések kölcsönös elismerése elvének végrehajtása érdekében.

Két olyan közösségi norma létezik ezen a területen, amely már hatályba lépett. Az egyik a *Schengeni Végrehajtó Bizottság* által 1999. április 28-án elfogadott *határozat*. Ennek alapján a tagállamoknak biztosítaniuk

kell, hogy a közúti bűncselekményekkel és szabálysértésekkel kapcsolatban kiszabott pénzbüntetés, illetve pénzbírság bármely tagállamban végrehajtható legyen. A másik az *Európai Unió Tanácsának* 2001. június 26-i, *2001/500/IB számú kerethatározata*, amely szerint a tagállamoknak lehetővé kell tenniük a más tagállam vagyonekhozát kimondó határozata végrehajtásának átvételét.

Egyes konkrét esetkörökben bizonyos uniós egyezmények nem írják ugyan elő a másik tagállamban hozott határozat végrehajtását, de a határozat elismerését abban az értelemben mégiscsak kötelezővé teszik, hogy megtiltják a tagállamoknak, hogy felelősségre vonjanak valakit egy olyan cselekmény miatt, amely miatt a másik tagállam illetékes szervei már felelősségre vonták őt.

1.1. Az európai elfogatóparancs

A büntetőeljárásokban hozott határozatok egy fajtája az elfogatóparancs. Erre a határozatfajtára a közösségi jog különösen részletes – a kölcsönös elismerés és végrehajtás elvét is érvényesítő – szabályozást tartalmaz.

A nemzetközi jog általános normái szerint egy állam egy másik állam részére kétoldalú vagy többoldalú *kiadatási egyezmények* alapján szokott átadni egy elfogott személyt büntetőeljárás lefolytatása, illetve bünte-

tés végrehajtása céljából. A közelmúltig az elfogott személyek átadása az Európai Unió tagállamai között is ezen az alapon volt szabályozva. A tagállamok közötti kiadatás kereteit az Európa Tanács 1957. évi, a kiadatásról szóló egyezménye határozta meg. Ennek alkalmazását az uniós tagállamok között a Brüsszelben, 1995. március 10-én aláírt, az EU tagállamai közötti kiadatásról szóló egyezmény volt hivatva megkönnyíteni. Ugyancsak Brüsszelben írták alá, 1996. szeptember 27-én azt az uniós egyezményt, amely lehetőséget adott arra, hogy ha az érintett személy a kiadatásához hozzájárul, kiadatási kérelem és formális kiadatási eljárás nélkül adják át őt a kérelmező államnak.

Gyökeres változást hozott azonban e téren, hogy a kiadatás intézményét a *Tanács* 2002. június 13-i, *2002/584/IB számú kerethatározata* az Európai Unió tagállamai közötti viszonyokban megszüntette. A kerethatározat alapján a *kiadatás intézménye helyébe* a tagállamok közötti viszonyban az *európai elfogatóparancs lép*. A korábbi egyezményeket a tagállamok egymás között csak annyiban alkalmazhatják továbbra is, amennyiben megkönnyítik az európai elfogatóparancs végrehajtását. Ez utóbbi a kiadatáshoz képest nagyban egyszerűsíti a tagállamok által üldözött személyek határon való átadását. A kerethatározathoz – szem-

ben egyes többoldalú nemzetközi szerződésekkel – a tagállamok nem tehetnek fenn tartásokat, azaz teljes egészében végre kell hajtaniuk.

Az európai elfogatóparancsot a tagállam *igazságügyi hatósága bocsátja ki* annak érdekében, hogy a másik tagállam egy meghatározott személyt letartóztasson és átadjon számára büntetőeljárás lefolytatása, illetve szabadságvesztés-büntetés vagy szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából. Főszabály szerint az elfogatóparancsot a megkeresett tagállam a *kölcsönös elismerés elve alapján*, a kerethatározat előírásai szerint köteles végrehajtani, azaz a kibocsátó tagállami hatóság rendelkezését az EU egész területén végre kell hajtani.

Európai elfogatóparancsot olyan bűncselekmény esetén lehet kibocsátani, amelyik a megkereső állam joga szerint legalább maximálisan *12 hónapi* szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással büntetendő, illetve – ha már kiszabták a büntetést – legalább *négy hónapos* büntetés esetében. A parancs végrehajtása bizonyos esetekben – egy hagyományos kiadatási kérelem teljesítésével ellentétben – *nem tehető függővé a kettős inkriminációtól*, azaz attól a feltételtől, hogy a parancs alapjául szolgáló cselekmény a végrehajtó államban is büntetendő legyen. A kerethatározat ehhez azt a

feltételt szabja, hogy a cselekmény a megkereső állam joga szerint legalább háromévi szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással legyen büntetendő, és abba a bűncselekményi körbe tartozzék, amelyet a kerethatározat meghatároz.

Meg kell tagadni a parancs végrehajtását, ha a parancs alapjául szolgáló bűncselekmény a végrehajtó államban *közkegyelem* alá esik; ha a bűncselekmény miatt már valamely tagállamban *jogerős ítéletet* hoztak (kivéve, ha az ítélet végrehajtását még nem kezdték meg, noha az végrehajtható); valamint, ha a végrehajtó állam joga szerint a kikért személy *nem érte el a büntethetőség alsó korhatárát*. A kerethatározat számos olyan indokot is felsorol, amely alapján a végrehajtás megtagadása nem kötelező, de lehetséges.

A parancs végrehajtása egyes esetekben feltételekhez köthető. Az európai elfogatóparancsot – a hagyományos kiadatási kérelemmel ellentétben – a tagállamnak *saját állampolgára tekintetében is végre kell hajta-*

nia. A kerethatározat nem ismeri a politikai, a katonai és a pénzügyi bűncselekményekkel kapcsolatos mentességeket sem (ezek alapján a hagyományos kiadatási egyezmények lehetővé teszik a kiadatás megtagadását).

A tagállamoknak 2003. december 31-ig kell nemzeti jogukat összhangba hozniuk a kerethatározat rendelkezéseivel, így az uniós csatlakozás időpontjától Magyarországnak is alkalmaznia kell a kerethatározatot.

2. Eljárási együttműködés

Bizonyos határozatok elismerésén túlmenően a büntetőügyekben történő együttműködés legfontosabb területe az egyes eljárási cselekmények végrehajtásában történő segítségnyújtás. Ennek elősegítése érdekében számos dokumentum született. Az uniós együttműködés alapját az Európa Tanács keretében létrejött egyezmények képezik. Az uniós normák ezen dokumentumok kiegészítését, alkalmazásuk megkönnyítését szolgálják.

2.1. A Schengeni Végrehajtási Egyezmény

Az 1990. június 19-én aláírt, és 1995. március 26-án hatályba lépett Schengeni Végrehajtási Egyezmény 48–53. cikkei foglalkoznak az eljárási jogsegéllyel.

Az egyezmény a hagyományos, a másik állam hatóságain keresztül történő kézbesítés mellett lehetőségként fogalmazza meg az eljárási dokumentumok *postai úton való közvetlen kézbesítését*.

Az egyezmény lehetővé teszi a jogsegélykérések előterjesztését oly módon, hogy az egyik fél igazságügyi hatósága *közvetlenül* a másik fél igazságügyi hatósága részére küldi meg azt.

Magyarországnak a csatlakozás időpontjától kell lehetővé tennie az egyezmény

alkalmazását, azt, hogy a külföldi igazságügyi hatóságok közvetlen megkereséseit a magyar igazságügyi hatóságok teljesíteni tudják, illetve az eljárások gyorsítása érdekében maguk is élhessenek e lehetőséggel.

2.2. Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény

Az 1995. július 26-án kötött egyezmény az Európai Közösségek költségvetéséből történő kifizetések felhasználása során elkövetett szabálytalanságok és csalások elleni küzdelemben történő büntetőjogi együttműködés érdekében született. A *6. cikk* általános együttműködési szabályt fektet le: a tagállamoknak *hatékonyan együtt kell működniük* a nyomozások, a vádeljárások és a büntetések végrehajtása terén, például jogsegély, kiadatás, eljárás átadása és ítéletek végrehajtása útján. Ha több tagállam is joghatósággal rendelkezik egy adott ügyben, az érintett tagállamok együttműködve döntenek arról, hogy melyikük foganatosítsa a vád alá helyezést.

Az egyezmény 1997. június 19-én aláírt *második jegyzőkönyvének 7. cikke* a tagállamok és az Európai Bizottság számára együttműködési kötelezettséget ír elő a *csalások*, az aktív és passzív *vesztegetés* és a *pénzmosás* elleni küzdelemben. A tagállamok hatósági információt cserélhetnek a Bizottsággal (illetve a csalások elleni küzdelem céljából létrehozott szervvel, az OLAF-fal) a hatékony

fellépés érdekében és a tények tisztázása céljából. A tagállamok az információszolgáltatással egyidejűleg meghatározhatják a felhasználás korlátait.

2.3. Az Európai Közösségek és az EU tagállamainak tisztviselőit érintő korrupció elleni küzdelemről szóló egyezmény

Az 1997. május 26-án aláírt egyezmény *9. cikke* szerint a több tagállamot érintő, az egyezmény hatálya alá eső bűncselekmények tekintetében a tagállamoknak hatékonyan együtt kell működniük a nyomozások, a vádeljárások és a büntetések végrehajtása terén, például jogsegély, kiadatás, eljárás átadása és ítéletek végrehajtása útján. Ha több tagállam is joghatósággal rendelkezik egy adott ügyben, az érintett tagállamok együttműködve döntenek arról, hogy melyikük foganatosítja a vád alá helyezést.

2.4. Egyezmény a vámhatóságok közötti jogsegélynyújtásról és együttműködésről (Nápoly II. Egyezmény)

Az egyezményt 1997. december 18-án írták alá. Alkalmazási köre ennek az egyezménynek is *tágabb, mint a büntetőügyek köre*, mivel a vámügyekben folytatott eljárásokban való együttműködés során alkalmazható (lett legyen ez büntető-, szabálysértési vagy más közigazgatási – vámigazgatási – ügy).

Az egyezmény számos jogsegélynyújtási formát szabályoz, így például információcserére, bizonyítékok átadására, határon átnyúló megfigyelésre, forró nyomon üldözésre, ellenőrzött szállításokra, közös nyomozócsoportok létrehozására stb. nyújt lehetőséget az egyezményben részes államok hatóságai számára. Főszabálya az, hogy a jogsegélyügyek egy kijelölt *központi egységen* keresztül bonyolódnak.

2.5. A büntető ügyekben való igazságügyi együttműködésben tanúsítandó helyes gyakorlatról szóló együttes fellépés

A Tanács által 1998. június 29-én *98/427/IB* szám alatt elfogadott *együttes fellépés* alapján a tagállamoknak nyilatkozatot kell letétbe helyezniük a Tanács főtítkárnál, amelyben kinyilvánítják, hogy a büntetőjogi igazságügyi együttműködés területén:

- a jogsegély iránti kérelmet visszaigazolják (ha a másik fél kéri);
- megnevezik a kérelmet teljesítő hatóságot – ha lehet, a személyt is – és elérhetőségét;
- a sürgős kérelmeknek elsőbbséget adnak, ha belső joguk lehetővé teszi, és a kérelmeket nem kezelik kedvezőtlenebbül, mint a saját hatóságaik kérelmeit;
- a kérelem teljesítésének határidejét – a teljesítés esetleges akadályait – illetően információval és magyarázattal szolgálnak.

Magyarországnak nyilatkozatát a csatlakozást követően kell letétbe helyeznie.

2.6. Az Európai Unió tagállamai között büntetőügyekben nyújtandó jogsegélyről szóló egyezmény (EU-jogsegélyegyezmény) és kiegészítő jegyzőkönyve

Az egyezményt 2000. május 29-én írták alá Strasbourgban, de a szükséges ratifikációk hiányában *még nem lépett hatályba*.

Az egyezmény kiszélesíti azon ügyek körét, amelyekben jogsegély nyújtható, így alkalmazandó *szabálysértési ügyekben is*. Emellett hatékonyabbá teszi a jogsegélynyújtást azáltal, hogy gyorsabb és rugalmasabb eszközöket teremt.

A tagállamok hatóságai a másik tagállam területén tartózkodó személy részére az eljárási dokumentumokat *főszabály* szerint *postai úton* kézbesítik.

Az egyezmény főszabálya az, hogy a jogsegéllyel kapcsolatos *kommunikáció* a különböző tagállamok illetékes igazságügyi hatóságai között *közvetlenül*, azaz nem központi hatóságokon (például az Igazságügyi Minisztériumon) keresztül folyik. Az egyezmény lehetővé teszi az igazságügyi hatóságok (központi hatóságok) és a rendőrségek, a vám- vagy a közigazgatási hatóságok közötti *közvetlen jogsegélynyújtást is*.

Az egyezmény a jogsegélynyújtás egyes *különös formáit* is szabályozza. Ilyen például

az együttműködés a bűncselekmény útján szerzett dolgok visszaszolgáltatásában, a fogva tartott személyek ideiglenes átszállítása nyomozás céljából, ellenőrzött szállítások, közös nyomozócsoportok létrehozása, fedett nyomozásban történő segítségnyújtás, távközlő eszközök lehallgatása. Az egyezmény lehetővé teszi, hogy a megkereső állam hatósága videó- vagy telefonkonferencia útján hallgathassa ki a megkeresett államban a tanúkat és a szakértőket, vagy – külön megállapodás alapján – akár a vádlottat is, a saját joga előírásai szerint.

A jogsegélyt nyújtó tagállamnak a jogsegélyt kérő állam által megjelölt eljárési forma-

litások szerint kell teljesítenie a jogsegélyt, feltéve, hogy ez nem sérti saját jogának alapvető elveit. A szabály célja elősegíteni a jogsegély útján beszerzett információk *bizonyítékként való felhasználhatóságát* a kérelmező állam saját eljárásában.

Az Európai Unió tagállamainak képviselői 2001. október 16-án *kiegészítő jegyzőkönyvet* írtak alá az egyezményhez. Ebben a bankszámlákról, a banki műveletekről való tájékoztatáskérésért kívánták megkönnyíteni a szervezett bűnözés, a pénzmosás, a pénzügyi bűncselekmények elleni fellépés elősegítése érdekében.

Magyarország az uniós csatlakozás időpontjától kezdve válik jogosulttá az egyezményhez, illetve annak *kiegészítő jegyzőkönyvéhez* való csatlakozásra.

2.7. A közös nyomozócsoportokról szóló kerethatározat

A *Tanács* 2002. június 13-án *2002/465/IB* számon *kerethatározatot* fogadott el a közös nyomozócsoportok létrehozásáról. A tagállamok *eseti megállapodásokkal* állíthatnak fel közös nyomozócsoportokat, amelyekben meg kell határozni a csoport feladatát és összetételét is. A csoport a *működési helye szerinti jog alapján* végzi tevékenységét. A nem a működés helye szerinti tagállam által kirendelt tag jelen lehet a nyomozati cselekményeknél. Saját maga nyomozati

cselekményt akkor végezhet, ha erre a csoport vezetője – a működésre irányadó joggal összhangban – felhatalmazta, és a kirendelő hatóság ezt jóváhagyta. Ebben az esetben tehát nincs szükség formális jogsegélykérelemre.

3. Információcsere, kapcsolattartás

3.1. Az összekötő tisztviselők cseréjéről szóló együttes fellépés

Az összekötő tisztviselők cseréjének lehetőségét teremtette meg a Tanács által 1996. április 22-én elfogadott, 96/277/IB számú együttes fellépés. A tisztviselők cseréjének célja az együttműködés javítása. A cserére két- vagy többoldalú megállapodások adnak lehetőséget. Az összekötő tisztviselők szerepe nem formalizált, céljuk az együttműködés ösztönzése, javítása, gyorsítása, az információk átadása. A csatlakozás után Magyarország is külön megállapodásokat köthet az összekötő tisztviselők cseréjéről.

3.2. Európai Igazságügyi Hálózat

Az Európai Igazságügyi Hálózatot (EIH) a Tanács által 1998. június 29-én elfogadott 98/428/IB számú együttes fellépés hozta létre a bűnügyi együttműködés javítása érdekében. A hálózatot a tagállamoknak a nemzet-

közi igazságügyi együttműködésért felelős központi hatóságai és az e területen hatáskörrel rendelkező más hatóságai alkotják.

A kapcsolattartó pontok *funkciói*:

- aktív közreműködés a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés megkönnyítése érdekében, különösen a súlyos bűncselekmények területén; elérhetőnek kell lenniük a hazai igazságügyi és egyéb hatóságok, a más tagállami kapcsolattartó pontok és helyi igazságügyi és egyéb hatóságok részére annak érdekében, hogy az érintettek között létrejöhessen a legmegfelelőbb közvetlen kapcsolat;
- jogi és gyakorlati információszolgáltatás a saját igazságügyi hatóságaik, a más tagállami kapcsolattartó pontok és igazságügyi hatóságok számára annak érdekében, hogy az érintettek a megfelelő és hatékony jogsegélykérelmet előterjeszthessék, illetve az igazságügyi együttműködés általános javítása céljából.

Az EIH működésének támogatására *telekommunikációs hálózatot* fejlesztenek ki, valamint *igazságügyi térkép* (Judicial Atlas) létrehozásán munkálkodnak. Ennek segítségével a tagállami hatóságok megállapítják, hogy a másik tagállamban melyik illetékes hatósághoz fordulhatnak közvetlenül jogsegélykérelmükkel.

Az Európai Igazságügyi Hálózat alapvető funkciója az, hogy a honi hatóságok saját

kapcsolattartó pontjukat igénybe véve megtudják találni a külföldi partnerhatóságot. Az ehhez szükséges információ hozzáférhetővé tétele különösen azért fontos, mert az unión belüli igazságügyi együttműködés területén a cél a kapcsolatok decentralizálása, a gyorsaság és a hatékonyság érdekében. Hangsúlyozandó, hogy a hálózat működésében egyes, különösen súlyos bűncselekménytípusok – kábítószer-kereskedelem, szervezett bűnözés, terrorizmus stb. – kiemelt figyelmet kapnak, de a kooperáció nem szűkül ezekre, hanem a teljes bűnügyi együttműködést felöleli.

Magyarországon kapcsolattartó pontként már kijelölték az Igazságügyi Minisztérium és a Legfőbb Ügyészség tisztségviselőit.

3.3. Európai Bűnmegelőzési Hálózat

A Tanács 2001. május 28-án elfogadott *2001/427/IB* számú határozatával állította fel az Európai Bűnmegelőzési Hálózatot. A hálózat a tagállamok, valamint az Európai Bizottság által kijelölt, tagállamonként egy vagy több kapcsolattartó pontból áll. Célja,

hogy hozzájáruljon a bűnmegelőzés fejlesztéséhez uniós szinten, és támogassa a bűnmegelőzési tevékenységeket helyi és tagállami szinten. Különös figyelmet fordít a fiatalok bűnözésére, a városi bűnözésre és a kábítószerrel összefüggő bűnözésre. Ennek érdekében elősegíti az együttműködést és a tapasztalatcserét.

3.4. Eurojust

A Tanács 2002. február 28-i, *2002/187/IB* határozata hozta létre az Eurojustot a szervezett bűnözés súlyos formái elleni küzdelem megerősítése érdekében. Az Eurojust egy *tesztületi szerv*, amely a tagállamok által delegált egy-egy ügyészből vagy hasonló hatáskörű személyből áll. Célja egyrészt a nyomozások és a vádemelések koordinációjának javítása és ösztönzése a tagállamok között, másrészt a nemzeti hatóságok közötti együttműködés javítása a nyomozások és vádemelések területén. Az Eurojust elsősorban a *súlyos bűncselekmények elleni eljárásokat* segíti elő. Működésében Magyarország a csatlakozástól kezdve fog részt venni.

V. A büntetőjogot érintő fontosabb közösségi normák

Az igazságügyi együttműködés közösségi szabályozásában egyre több olyan norma van, amely már a büntető anyagi és eljárásjogot is érintő rendelkezéseket tartalmaz. Mind több jogforrás írja elő egy-egy cselekmény büntetendővé nyilvánítását, bizonyos keretek között meghatározott mértékű büntetőjogi szankcióval sújtását követelik meg a tagállamoktól.

1. Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelme, a pénzmosás elleni fellépés

A közösségi pénzügyi támogatások arányának megnövekedésével egyre gyakrabban jelentek meg az unióban olyan csalási cselekmények, amelyek e források jogosulatlan megszerzését célozták. E visszaélések megakadályozása érdekében 1995. július 26-án aláírták az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezményt. Az egyezmény szerint a tagállamoknak *büntetendővé kell nyilvánítaniuk* az Európai Közösségek *költségvetését károsító* hamis vagy hiányos dokumentumok felhasználását, ha annak célja a különféle alapokból származó pénzeszközök megszerzése, vagy az EU

költségvetésébe történő befizetés csökkentése. Büntetni rendeli a speciális kötelezettségen alapuló *tájékoztatás elmulasztását* is, ha annak célja a különféle alapokból származó pénzeszközök megszerzése, vagy az EU költségvetésébe történő befizetés csökkentése, továbbá a tagállamoknak bűncselekménnyé kell nyilvánítaniuk az ilyen alapoknak, illetve befizetési kedvezményeknek az *eredeti céltől eltérő felhasználását*, igénybevételét. A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényt módosító 2001. évi CXXI. törvény „Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése” elnevezéssel az egyezmény rendelkezéseinek megfelelő, önálló bűncselekményi tényállást vezetett be.

Az egyezmény 1996. szeptember 27-én elfogadott jegyzőkönyve értelmében a tagállamoknak büntetendővé kell nyilvánítaniuk mind a tagállami, mind a közösségi tisztviselők *megvesztegetésének* aktív és passzív formáját, ha az sérti vagy veszélyezteti az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit. A jegyzőkönyv rendelkezéseivel az összhangot a Btk.-t módosító 2001. évi CXXI. törvény teremtette meg, átalakítva a „vesztegetés” és a „vesztegetés nemzetközi kapcsolatban” tényállásait.

Az egyezmény 1997. június 19-én elfogadott *második jegyzőkönyve* a *pénzmosást* rendeli büntetni az EU pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvében foglalt csalással, valamint az aktív és passzív vesztegetésből származó jövedelemmel kapcsolatban, valamint megteremti a jogi személyek büntetőjogi felelősségét a hivatkozott bűncselekmények vonatkozásában.

A pénzmosással kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz az *Európa Tanács* égisze alatt 1990. november 8-án, Strasbourgban elfogadott *egyezmény* a bűncselekményből származó javak tisztára mosásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról. Az egyezményt nem az Európai Unió keretében alkották meg, mégis a közösségi vívmányok részét képezi, így rendelkezéseit a tagállamoknak figyelembe kell venniük jogalkotásuk során. Az egyezmény szerint nemcsak a más által elkövetett bűncselekményből származó jövedelem tisztára mosását kell szankcióval sújtani, hanem az elkövetőt az eredeti, „megelőző bűncselekmény” mellett pénzmosás miatt is büntetni kell, ha maga mossza tisztára az általa megvalósított bűncselekményből származó jövedelmet. Az egyezmény elkobzásra vonatkozó anyagi jogi rendelkezéseinek és a büntetőjogi szankciókat érintő szabályainak a magyar jogalkotás megfelelt a, Btk.-t módosító 2001. évi CXXI. törvénnyel.

A *Tanács* 2001. június 26-i *kerethatározata* a pénzmosásról és a bűncselekményekből származó javak és az elkövetéshez használt eszközök azonosításáról, felkutatásáról, lefoglalásáról és elkobzásáról az Európa Tanács egyezményét egészíti ki. A kerethatározat rendelkezik az elkobzás alá eső dolog értékének megfelelő vagyoni érték elkobzásáról, illetőleg az erre vonatkozó külföldi bírósági határozatok kölcsönös végrehajtásáról.

2. A korrupció elleni küzdelem

A korrupció elleni egységes és hatékony fellépést szolgálta az Európai Unió tagállamainak tisztviselőit és az Európai Közösségek tisztviselőit érintő korrupció elleni küzdelemről szóló, 1997. május 26-i egyezmény elfogadása. Az egyezmény kötelezővé teszi a tagállamok számára, hogy mind a hazai tisztviselők, mind más tagállamok, mind az Európai Közösségek *tisztviselői megvesztegetésének aktív és passzív formáját* bűncselekménnyé nyilvánítsák. Az egyezmény szélesebb körben teremt büntethetőséget, mint az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló egyezmény jegyzőkönyve, mivel nem határozza meg feltételként, hogy a korrupció sértse vagy veszélyeztesse az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit. Az

egyezmény rendelkezéseivel az összhangot a Btk.-t módosító 2001. évi CXXI. törvény teremtette meg, átalakítva a „vesztegetés”, illetve a „vesztegetés nemzetközi kapcsolatban” tényállásait.

Az Európai Unió a hivatali szférában megjelenő korrupció elleni hatékony fellépés mellett célul tűzte ki a magánszférában, azaz a gazdasági élet szereplői között megjelenő vesztegetések elleni küzdelmet is. A *magánszektorban tapasztalható korrupcióról* szóló, 1998. december 22-i *együttes fellépés* ezért büntetni rendeli a magánszférában tevékenykedő személy foglalkozása gyakorlásával összefüggésben történő megvesztegetését, ennek aktív és passzív formáját.

3. A szervezett bűnözés elleni fellépés

A szervezett bűnözés az egységesülő Európa egyik legnagyobb teherterele, az ellene történő hatékony fellépés a büntetőjogi eszközök összehangolását, közelítését kívánja meg. A bűnszervezetben való részvétel bűncselekménnyé nyilvánításáról szóló, 1998. december 21-i *együttes fellépés a bűnszervezet* fogalmának új, *egységes meghatározását* adja. Mindezekon túlmenően önálló bűncselekményként rendeli büntetni nemcsak a bűnszervezetben való részvételt, hanem a bűnszervezet létrehozására irányuló cselek-

ményeket is. Az együttes fellépésben foglaltakkal az összhangot a Btk.-t módosító 2001. évi CXXI. törvény teremtette meg azáltal, hogy új fogalmat vezetett be a bűnszervezet meghatározására, és önálló bűncselekményként rendeli büntetni a bűnszervezetben való részvételt.

A szervezett bűnözés keretében elkövetett és tervezett bűncselekmények felderítésének, valamint a bűnszervezet teljes feltérképezésének hatékony eszköze lehet, hogy a bűnüldöző szervekkel együttműködő személyek számára *bizonyos kedvezményeket, mentességeket* lehet adni. A *Tanács* ezt a lehetőséget felismerve fogadta el 1996. december 20-án a nemzetközi szervezett bűnözéssel szemben folytatott küzdelemben az igazságszolgáltatási eljárás során együttműködő személyekről szóló *közös állásfoglalást*. A közös állásfoglalás felhívta a tagállamokat arra, hogy belső jogrendszerükkel összhangban nyújtsanak kedvezményeket, mentességeket a bűnüldöző, illetőleg igazságszolgáltatási szervekkel együttműködő személyek részére. A Btk.-t módosító 2001. évi CXXI. törvény – összhangban a közös állásfoglalással – büntethetőséget megszüntető okként határozza meg, ha a bűnszervezetben való részvétel elkövetője feltárja az elkövetés körülményeit, a többi közreműködő személyét, a közreműködő személyek közötti kapcsolatokat, valamint tevékenységüket.

4. A terrorizmus elleni küzdelem

A 2001. szeptember 11-i terrortámadás után az Európai Unió 2001. szeptember 21-én *cselekvési tervet* fogadott el, amelyben többek között sürgette a terrorizmus egységes definíciójának kidolgozását. A *Tanács* 2001. december 27-én *közös álláspontot* fogadott el a terrorizmus elleni küzdelem érdekében alkalmazott *speciális intézkedésekről*. Az ennek mellékletében felsorolt és „terrorista cselekményekben érintett személyek, csoportok és szervezetek” számláinak zárolásáról rendelkezett. A terrorista cselekményeket elkövetők pénzügyi támogatását tiltotta meg a Tanács 2001. december 27-én elfogadott, a terrorizmus elleni harcról szóló másik közös álláspontja.

Az egyes tagállamok terrorcselekményre vonatkozó büntetőjogi rendelkezéseinek közelítése érdekében 2002. június 13-án a Tanács a terrorizmus elleni küzdelemről szóló *kerethatározatot* fogadott el. A kerethatározat pontosan meghatározza a terrorista cselekmény fogalmát. *Terrorcselekménynek minősül* minden olyan személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmény, amelynek célja, hogy a lakosságot súlyosan megfélemlítse, vagy hatóságot, nemzetközi szervezetet jogellenesen arra kényszerítsen, hogy valamit

tegyen, vagy ne tegyen; továbbá, hogy egy állam vagy egy nemzetközi szervezet politikai, alkotmányossági, gazdasági vagy szociális rendjét veszélyeztesse vagy megdöntse. A kerethatározat rendelkezéseinek megfelelő büntetőjogi szabályozást a Btk.-t módosító 2003. évi II. törvény teremtette meg a terrorcselekmény törvényi tényállásának újrafogalmazásával.

5. Az euróhamisítással és a nem készpénz jellegű fizetőeszközök hamisításával szembeni védelem

A Tanács 2000. május 29-én *kerethatározatot* fogadott el az euró bevezetésével kapcsolatos hamisítások büntetőjogi büntetésekkel és más szankciókkal való, hatékonyabb üldözéséről. A kerethatározat értelmében a tagállamoknak *büntetőjogi szankciókkal kell sújtaniuk* a pénz csalárd előállítását vagy megváltoztatását, a hamis pénz forgalomba hozatalát, a hamis pénz forgalomba hozatal céljával történő importját, exportját, átszállítását, átvételét vagy megszerzését, továbbá a pénzhamisításra alkalmassá tett eszközök, cikkek, számítógépes programok, valamint a pénz védelmét szolgáló bankjegyrészek, hologramok csalárd előállítását, megszerzését vagy birtoklását. A 2001. évi CXXI. törvény a kerethatározat rendelkezéseinek

megfelelően módosította a Btk.-ban a pénzhamisítás tényállását, valamint a Btké.-ben megváltoztatta a pénz fogalmát meghatározó rendelkezést, kiterjesztve azt a még forgalomban nem lévő, de meghatározott időponttól törvényes fizetőeszköznek minősülő

fém- vagy papírpénzre és bankjegyre is. A módosítás a *belföldivel azonos védelemben* részesíti a külföldi pénzt, így az eurót is.

A Tanács 2001. december 6-án kerethatározatot fogadott el az *euró bevezetésével kapcsolatos* hamisítások büntetőjogi büntetésekkel és egyéb szankciókkal való hatékonyabb védelméről szóló *kerethatározat módosításáról*. A kerethatározat kötelezi a

tagállamokat, hogy a *visszaesés* szempontjából a hazai büntetéssel azonos módon vegyék figyelembe a külföldi bíróság által pénzhamisítás miatt kiszabott szankciót.

Az Európai Unió Tanácsa 2001. május 28-án kerethatározatot fogadott el a *nem készpénz jellegű fizetőeszközök* hamisítása és az ilyen fizetőeszközökkel elkövetett csalás elleni küzdelemről. A kerethatározat átfogó *értelmező rendelkezést* ad a nem készpénzes fizetőeszközök fogalmáról, továbbá széles körűen meghatározza a büntetni rendelt elkövetési magatartások körét, amely kiterjed a számítógéppel, számítógépes hálózattal kapcsolatos bűncselekményekre is. A kerethatározat azonos büntetőjogi védelmet kíván meg többek között a *bank- és hitelkártyának*, a pénzüzetek által kibocsátott *egyéb kártyának*, a *csekknek* és a *váltónak*, ha ezek – például formájuknál, kódolásuknál fogva vagy aláírással – védve vannak a másolással, illetve a csalárd felhasználással szemben. A kerethatározatban foglalt rendelkezések maradéktalan teljesítése érdekében a Btk.-t módosító 2003. évi II. törvény – a magyar háttér szabályozás terminológiájához igazodva – két új (a készpénz-helyettesítő fizetőeszköz hamisítása és a készpénz-helyettesítő fizetőeszközzel visszaélés) alcím alatt teremtette meg az összhangot a kerethatározat elvárásai és a Btk. rendelkezései között.

6. A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedések

Az Európai Unió mind több büntetőjogi tárgyú normájában jelenik meg a tagállamokkal szemben az az elvárás, hogy megteremtse a jogi személlyel szembeni büntetőjogi fellépés jogszabályi alapjait. Magyarország a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény megalkotásával tett eleget ezzel kapcsolatos jogharmonizációs kötelezettségének. A törvény értelmében a jogi személy *sajátos büntetőjogi felelőssége* főszabályként nem önálló, hanem *származékos*: büntetőjogi szankcionálására – a törvény-

ben meghatározott kivételekkel – csak akkor nyílik lehetőség, ha van olyan természetes személy, akivel szemben büntetőeljárást lehet folytatni.

A törvény a Btk.-ban meghatározott valamennyi szándékos bűncselekmény elkövetése esetén lehetővé teszi a jogi személlyel szemben a törvényben meghatározott intézkedések alkalmazását: a jogi személy megszüntetését, a jogi személy tevékenységének korlátozását, pénzbírság kiszabását. A törvény meghatározza azokat a sajátos eljárási rendelkezéseket is, amelyek a jogi személyekkel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedések eljárási kereteit adják. A törvény hatálybalépésének időpontja az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk időpontja.

VI. További információforrások

Igazságügyi Minisztérium

<http://www.im.hu>

Európai Bizottság

http://europa.eu.int/comm/dgs/justice_home_affairs/index_en.htm

Az Európai Unió független országok erős szövetsége. A tagállamok jogszabályainak egységesítése mellett szükség van a jogot alkalmazó bíróságok munkájának összehangolására is. Az uniónak éppen ezért elsőrendű érdeke a tagállamok közötti igazságügyi együttműködés. A polgári jogi ügyekben azért, hogy a teljesen szabad belső piac szabályozottan és biztonságosan működhessen: vevő és eladó egyaránt biztos lehessen abban, érvényesíteni tudja jogait. A büntetőügyekben pedig azért, mert a megnyíló határokon át a bűnözők is szabadon közlekedhetnek, így a tagállamoknak a nemzetközivé váló bűnözés ellen kell közösen felvenniük a küzdelmet.

Dr. Bozzay Erika
tanácsos
Igazságügyi Minisztérium

Dr. Simon Balázs
tanácsos
Igazságügyi Minisztérium

Dr. Villányi József
tanácsos
Igazságügyi Minisztérium

Dr. Wallacher Lajos
főosztályvezető-helyettes
Igazságügyi Minisztérium